

FIGYELŐ

Szépirodalom

PETŐCZ ANDRÁS:

Idegenek *Harminc perccel* *a háború előtt*

Biztosan csak annyit tudhatunk, hogy éppen harminc perccel vagyunk a háború előtt. Arról viszont például, hogy milyen háború előtt, már nem rendelkezünk lényegi információval. A regény elbeszélőjének, egy nyolcéves kislánynak még a túlélése sem biztosított, története végén mindenesetre úgy tűnik fel, lenne (lett légyen) rá esélye, ám erre azért korántsem vehetnénk mértet. Miért nem? Mert olyanok a körülmények. És még miért? Mert egy vérbeli regény lebegtetési mechanizmusába vagyunk olvasóilag belegöngyölödve. (Az utóbbi években hozzászokhattunk, hogy Petőcz András, a költőként már igen tekintélyes, háromévtizedes múlttal rendelkező alkotó prózát [is] ír, regényszerzői debütálása azonban az azt kísérő komoly kritikai visszhang mellett is valamelyest meglepetésszerűen történt, kortársi

literatúránk egyik valódi eseményeként. Annál nagyobb a teljesítmény felett érzett örömrünk.)

Az egyébként három számozott részre osztott regényt egy megnevezetlen (címezetlen) prologus vezeti fel, epilógus ellenben nincs: mintha az olvasóra várna jelképes megalakotása. Vagy magára a sorscselekményre, az embernél hatalmasabb, kegyetlenebb és titokzatosabb, rejtekezőbb konstituálóra. További le-

hetőség, hogy a szerkezeti nyitány egyben időbeli-cselekményi zárlat is, lévén az elbeszélő „vagy tizenöt év” múlva, a törzsszövegben bemutatottnál érezhetően kellemesebb (ámbar még mindig nem rózsás) körülmények között emlékszik vissza any-

jára, ami azért figyelemre méltó, mert az elbeszélő történetben még csak nyolcéves mindössze, tehát még felekkora emlékezettel sem rendelkezhet.

Nehéz volna elsorolni, mi minden esik meg az elbeszélő kislánnyal a sodortatástól kezdve a megtúrt kiszolgáltatottságon, a megerőszakoláson és megnyomorítatáson át

egészen – a beszláni iskolai túsdrámára emlékeztető körülmények között lezajló – végső elembertelenítéséig: „valahol Európában”, vagy talán Európa peremén. Azért van a regény, hogy benne táruljon fel érdekfeszítően a gyermekszereplővel megesett egész szörnyűség, melyet ő maga fojtott nyugalommal, retorikai-stiláris takarékossgal és kiegyensúlyozottsággal ad elő. Éspedig naivan. Vagy éppenséggel ál-naivan? Az iróniának esetlegesen a teljes munkára leheletfinoman kiterjeszkedő trópusa révén, azaz az *Idegenek* egy „csavarási” sugallatát észlelni vélve számolnunk kell azzal, hogy *mindez* talán nem is igaz a fikción belül: az elbeszélő mindjárt az elején hangsúlyosan szögezi le ugyanis, hogy édesanyja alaposan megtanította hazudni.

Hiszen „gyanakodhatnánk” már amiatt is, éspedig „itthoni”, magyarországi szocializációnk alapján szimotot fogva, hogy bár névtelen ál-lamban él a kislány, mégis olyan helyen, ahol „Ivan” és „Yurij” nevű katonák állomásoznak... Elejtve a gyanakvás szálát, s a mindig rosszabbra berendezkedve konstatálnunk kell persze: egy ideig. Mert aztán jönnek az „idegenek”, akik leginkább azt nem tolerálják túlzottan, hogy őket nem tolerálja a többségi lakosság. Persze már maga a kislány és egy mozi felrobbantásakor életét veszítő édesanyja is „idegen”: máshonnan érkeztek oda, ahol az elbe-

szelés filmszerűen eleven, önálló életet élő, apró (verbális) momentumainak közegében, azok jelenében laknak. De az igazán „idegenek” az utánuk érkező színes ruhások, takart arcúak. *Magyarán*: a muszlimok.

Helyben vagyunk: a virtuális, a regényben szándékosan jellegtelennek meghagyott vidék legszorosabb modellje Franciaország, vagy éppen egy FÁK-állam. S akkor mind a flegma-szenvtelenül elbeszélő szörnyűségek lehetnek valóban ál-naiv szerzői provokáció, mégpedig jó provokáció szólamai: rá kell ébredni, hogy mennyire keveset jelentenek az olyan, kispolgárinak, leleplezően közhelyesnek is vehető vagy éppenséggel szánt kijelentések, miszerint „ezek is csak emberből vannak. Ugyanazt akarják, amit mi. Élni úgy, ahogy lehet.” Vagy egyenesen vérlázítóan sok ennyi? Mindenesetre nehéz. Ilyen dilemmáról szól ez az igazi, minden avantgárdzágon túli, erős, *mondanivalós* regény.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Új Palatinus Könyvesház, Budapest, 2007, 242 oldal, 2600 Ft*)

BRATKA LÁSZLÓ:

Az időjáró jelentéseiből

A címnek megfelelően a kötetet meghatározó fogalom az idő, amelyben e